

Hranice (okr. Přerov)

Svrčov, parc. č. 1930/1.

Středověk. Vápenka. Vizualní/geodetický průzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.5372697N, 17.7477994E

Během povrchového průzkumu torza hradu Svrčov nad údolím Bečvy, vyvolaného pracovníky Mendelovy univerzity v Brně, došlo k objevu dosud neznámé vápenické pece typu Müller 3, pravděpodobně čtyřkanálové (Müller 1976, srov. subtyp 3c; Kos 2015). Pec výrazně obdélného schématu je svou výrobní částí zadlabaná do okružního valu na severovýchodním obvodu fortifikace. V plánu M. Plačka je neúplně znázorněna a pracovně identifikována jako krátký obranný příkop oddělující malé předhradí od vlastního hradu (Plaček 2001, 601–602). Pec má na dně dobře dochovanou substrukci kamenné plenty (karbonská droba) pojené dočervena vypáleným jílem. Na povrchu plenty byly nalezeny kusy suroviny v podobě světle šedých mikritických vápenců, pravděpodobně macošského souvrství. Ty mohly být k peci transportovány, podle směru obslužné komunikace v předpeci, buďto z prostoru vápencových výchozů Velké Kobylanky, nebo nejspíše z okolí Hranické propasti, která je od hradní vápenice vzdálená cca 545 m vzdušnou čarou a je s ní propojená starou úvozovou cestou. K určení původu facie vápenců použitých k výrobě stavebního vápna hradu Svrčov však rozhodně přispěje chemický rozbor, který by mohl naznačit i jiné historické ložisko s přirozeně dostupnou kvalitnější surovinou, které mohlo ležet v dálce až 740 m od zříceniny hradu nedaleko železniční zastávky Teplice nad Bečvou. Stavební kámen, který tvořily jemnozrnné slepence a písčité droby karbonského stáří, byl podle pozůstatků v hradním příkopu (velké kvádrovité bloky) s velkou pravděpodobností lámán v kamenolomech na severním temeni a východním úbočí vrchu Hůrka.

Literatura

Kos, P. 2015: Výzkum vrcholné středověkých vápenických pecí v jižní části Moravského krasu se zřetelem na oblast u Mokrý. *Archeologia technica* 26, 27–68.

Müller, R. 1976: Die Ungarischen Kalkbrennöfen. *Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters* 4, 69–82.

Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri.

Summary

A hitherto unknown lime kiln was discovered during a surface survey of the remains of Svrčov Castle (Hranice cadastral area, Přerov District). The kiln of a distinctive rectangular shape was dug into the rampart at the north-eastern side of the castle fortification.

Petr Kos

Hulín (okr. Kroměříž)

„Hřebavec před dráhou“.

Středohradištní období (RS3). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Kroměřížska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: WGS-48: 49.3030703N, 17.4436711E

Pokračování prací při rozšíření ložiska těžby šterkopísků v roce 2022 přineslo zjištění pouze jediného zahloubeného objektu z raného středověku. Monitoring skrývkových prací zde probíhá dlouhodobě (Geislerová, Parma eds. 2018, 231; Fojtík,

Popelka 2020) a vyjma roku 2014, kdy byla přeložkou Němčického potoka v severní části polní trati „Hřebavec před dráhou“ zasažena část zaniklé středověké vesnice (Popelka 2015), každoročně přibývají v nově skrytých plochách v severozápadní části hulínského těžebního prostoru pouze jednotlivé, prostorově velice rozptýlené objekty.

Literatura

Fojtík, A., Popelka, M. 2020: Hulín (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 61(2), 151–152.

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2018: *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Popelka, M. 2015: Hulín (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 56(2), 261–262.

Summary

During the expansion of the mining area of the gravel pit in Hulín, ‘Hřebavec před dráhou’ field (Kroměříž District), one feature from the Middle Hillfort Period was excavated.

Miroslav Popelka, Martin Paulus, Radka Popelková

Hýsly (okr. Hodonín)

„Šepruny“, parc. č. 997.

Středověk. Tvrz/hrádek. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.048522055, 17.178618605

V březnu 2022 byl na základě veřejně dostupné mapy povrchu (ČÚZK) lokalizován v místě kóty 304 v polní trati „Šepruny“ kruhový útvar, po jehož ověření v terénu bylo možné konstatovat relikty zemního kruhového opevnění zaniklého feudálního



Obr. 36. Hýsly. Ortofoto místa s vegetačními příznaky zaniklého feudálního sídla. Foto R. Bíško.

Fig. 36. Hýsly. Orthophoto of the site with vegetation marks showing the former feudal seat. Photo by R. Bíško.

sídla typu *motte* s drobným severním předhradím trapézovitého tvaru (obr. 36). Okružní val o průměru takřka 200 m obklopuje asi 20 m široký příkop, jenž uzavírá mírně vyvýšenou akropoli kruhového tvaru o průměru 25–30 m. Od severu se k fortifikaci přimyká nevýrazně zvýšená, téměř pravoúhlá plošina o délce cca 50 m. Větší část objektu leží na aktivně zemědělsky obdělávaném poli (k. ú. Hýsly, parc. č. 997) a menší v trvale zatravněném mezním pásu (k. ú. Moravany u Kyjova, parc. č. 2228), který kopíruje polní cesta nyní využívaná jako cyklostezka Kyjovská. K zaniklému feudálnímu sídlu se může vázat nedaleká polní trať zvaná „Purgrabka“, zaznamenaná na mapě císařských otisků Stabilmního katastru (ČÚZK) severně od lokality v údolí potoka Moštěnky. Rozměry objektu jsou pro obvyklé moravské *motte* dosti naddimenzované a nevylučují ani jiné určení. Dosaďadní povrchové sběry doložily jen pravěkou keramiku (mladší neolit, střední doba bronzová) a jen ojedinělé zlomky nádob z pokročilejšího středověku.

Literatura

ČÚZK- Archiv: *Císařské povinné otisky stabilmního katastru 1 : 2 880 – Morava a Slezsko. Rok 1827. 0950-1 Hýsly* [online]. © Český úřad zeměměřický a katastrální. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?type=ciom&idrastru=B2_a_6MS_950-1_2.

Summary

A circular structure was identified firstly on a map east of Hýsly village in 'Šepruny' field (Hodonín District). After its verification in the field, it was possible to classify it as a relic of a feudal seat with a motte-type fortification and a small trapezoid-shaped northern bailey (Fig. 36).

Petr Kos, Jiří Kala, Richard Bíško

Chromeč (okr. Šumperk)

„Nad Vší“.

Novověk. Komunikace. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.9322014N, 16.8871236E; 49.9321739N, 16.8873114E

V průběhu července a srpna roku 2022 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc, p. o., záchraný archeologický výzkum na katastru obce Chromeč, v trati „Nad Vší“. Výzkum byl vyvolán stavbou nové komunikace I/11 Postřelmov–Chromeč. Během výzkumu byl zachycen relikt zaniklé komunikace. Lokality se nachází severně na poli v těsném sousedství polní cesty vedoucí z Chromče do Vyšehoří. Terén má v místě nálezu nadmořskou výšku 302 m.

Relikt komunikace se v terénu jevil jako linie (směr SZ–JV) střední hnědošedé hlíny o maximální šířce 3,2 m. V jejím místě byly položeny tři sondy. Profil objektu měl vanovitý tvar s rovným dnem, mírně konkávními stěnami se středním sklonem a maximální hloubkou 0,18 m. Komunikace, která má také SZ–JV směr, je v těchto místech zakreslena již na mapě I. vojenského mapování (Oldmaps).

Literatura

Oldmaps: *I. vojenské mapování – josefské. Morava, mapový list č. 7* [online]. © Laboratoř geoinformatiky Univerzita J. E. Purkyně. [cit. 2022-01-13. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=lvnm.

Summary

A relic of a defunct road was excavated with three test pits during the summer of 2022 in the cadastral area of Chromeč (Šumperk District). The maximum width of the road was around 3.2 m, the depth was 0.18 m.

Vendula Vránová

Jaroměřice nad Rokytinou (okr. Třebíč)

Nám. Míru č. p. 1, parc. č. st. 1.

Novověk – industriální období. Zámek. Vertikální řez, plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Telči.

Lokalizace: WGS-84: 49.0937633N, 15.8922353E; 49.0935575N, 15.8921228E

Ve dnech 22. a 24. 3. 2022 proběhl na Čestném dvoře Státního zámku Jaroměřice nad Rokytinou záchraný archeologický výzkum formou dohledu při příležitosti celkové rekonstrukce elektroinstalace v hlavní budově zámku. Výkop o hloubce 1 m a šířce 60 cm probíhal v hlavní větvi 7 m od severní zdi hlavní budovy zámku přes celou šíři Čestného dvora. Druhá, kratší větev, odbočovala z hlavní větve ve vzdálenosti 9 m od západního bočního křídla dvora kolmo na hlavní budovu. Dle geofyzikální prospekce (Hašek et al. 1998, 42) nebylo v průběhu výkopu očekáváno zjištění žádných zděných konstrukcí. Výkop se dotkl zejména navážek a zásypů starších sítí (zcela to platí pro vedlejší větev výkopu). Při dně, ve vzdálenosti 2–2,6 m od západního křídla, byla pozorována cca 20 cm mocná vypálená jílovitá vrstva bez nálezů. Ve východní části byly v profilu v hloubce 50 cm sledovány stopy cihlové dlažby o šířce cca 2 m. Mezi skromné nálezy patří keramika, kosti a z východního konce hlavní větve výkopu také kachle. Zjištěné nálezy lze datovat do 19. století a do přelomu 19. a 20. století.

V souvislosti s úpravou podlah v prostoru pokladny Státního zámku Jaroměřice nad Rokytinou byl ve dnech 18. a 23. 11. 2022 proveden formou dohledu záchraný archeologický výzkum. Jednalo se o dvě místnosti v přízemí hlavního křídla při západní straně vestibulu s výhledem na jih. V obou místnostech byla snížena podlaha cca o 30 cm. V obou místnostech byly kresebně a fotograficky dokumentovány základy již zmizelých subtilních příček o šířce 20–40 cm jdoucích přes celé místnosti ve směru S–J. Ty byly pravděpodobně v 80. letech 20. století narušeny trámy, na nichž spočívala současná podlaha (Fidler et al. 2017). Ze zásypů v obou místnostech pochází množství keramického materiálu, včetně kachlů, datovaného od novověku po industriální období.

Literatura

Fidler, P., Křesadlová, L., Perutková, J., Ruhe, L., Spáčilová, J.,

Valeš, T. 2017: *Proměny zámeckého areálu v Jaroměřicích nad Rokytinou*. České Budějovice: Národní památkový ústav.

Hašek, V., Nekuda, R., Tomešek, J. 1998: *Zpráva o archeogeofyzikální prospekci na akci Jaroměřice nad Rokytinou – zámek, okr. Třebíč*.

Uloženo: Archiv SZ Jaroměřice nad Rokytinou.

Summary

The rescue archaeological excavation carried out in the Court of Honour of Jaroměřice nad Rokytinou Chateau (Třebíč District) mainly yielded modern-period backfills and older utility lines. The findings could be dated to the 19th and early 20th centuries. The second rescue excavation conducted in two rooms of the